

„EDINOST“
 Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrčkih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerje pa ob 7. uri večer. — Obojne izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—
 Naročnino je plačevati naprej za narobe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.
 Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifi v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prestop, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Cigorina št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglašje sprejema uredništvo ulice Molitno piscele št. 3. II. nadst. Naročnino in oglašje je plačevati leso Trst. Odpise reklame kaže se preko poštnice.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

VABILO
na javni narodni shod,
 ki ga sklicuje pol. društvo „Edinost“
 v gostilni gospoda Jurija Gerdola „Pri lovcu“,
 v nedeljo, dne 20. t. m. ob 3¹/₂ uri popoldne.
Dnevni red:

1. Nagovor predsednika.
2. Utemeljevanje resolucije radi osnutja okrajnega glavarstva za tržaško okolico.
3. Eventuelni predlogi.

Tržaški in okoličanski Slovenci!

Sedaj vam je prilika, da pokažete svoje zanimanje za javne stvari Vaše občine, in po tem takem tudi za svoj lastni blagor. Vsakemu bode prilika, da pove, kar mu je na srcu. Politično društvo „Edinost“ sklicuje zaporedoma shode po okolici, a okoličanom je dolžnost, da se v velikem številu udeležijo teh shodov in da posežejo tudi v razpravo, kajti le tako izvedo bodoči poslanci, česa želi in zahteva ljudstvo.

Odbor političnega društva „Edinost“.

Častitim našim gg. naročnikom!

Pred nekaterimi dnevi razposlali smo častitim naročnikom nakaznice, iz katerih je vsak razvidel svoj zastanek do zvršetka tekočega leta. Vsilje temu večina ni še doposlala zastane naročnine. Prosimo torej, da se odzovejo opominu ter dopošljejo zastanek najkasneje do 20. tekočega meseca, ker drugače bomo primorani ustaviti list.

Upravištvo „Edinosti“.

Javni shod

polit. društva „Edinost“ dne 13. decembra 1896.
 na Greti.

(Dalje)

Lepo poročilo posl. in svetovalca Dollenza so vsprejeli zborovalci dolgo trajajočim ploskanjem in živio-klici.

Predsednik Mandić: Čuli ste jako temeljito sestavljeno poročilo svojega zastopnika? Opozarjam vas, da ima sedaj vsakdo pravico, da se oglasi: bodisi opazkami ali vprašanji, ali nasveti. Kdo želi besede?

Domačin Tomaz Šverca (povzdignjenim glasom): Poskrbite nam vendar enkrat potreben prostor za sušenje mrež, ako ne, moramo iti pod

zlo! Saj bi prostor malo stal in tudi mi bi radi kaj pripomogli k stroškom. Prosim torej: pred kakor je mogoče!

Na ta klic siromašnega ribiča je odgovoril predsednik Mandić, da se je posl. Dollenz že mnogo trudil ravno o tem vprašanju in ni njegova krivda, ako ribiči še sedaj nimajo toli potrebnega prostora. Uverjeni smete biti, da vaš zastopnik tudi v bodoče ne pozabi na to za vas pereče vprašanje.

Zborovalec Josip Katalan: Poročilu g. poslanca Dollenza nimam pridodati ničesar. Natančno je in resnično. Predlagam torej, da današnji zbor izreče g. posl. Dollenzu svoje zaupanje in zahvalo.

Ta predlog je bil vsprejet soglasno in burnimi živio-klici.

Na vrsto je prišla razprava o resoluciji za osnutje okrajnega glavarstva za tržaško okolico.

Predsednik Mandić je omenjal, da se je ta resolucija vsprejela jednoglasno na vseh dosedanjih shodih. Vlada mora čuti te soglasne izjave volje ljudstva. Nadejam se torej, da tudi dosežemo, po čemer stremimo, ako se potegnemo vsi kakor jeden moč. Danes menda ne bi trebalo več na razsežno utemeljevanje te resolucije, kajti naše dru-

„Vem“, je rekel pop, to sta tista dva vola, katera si uplenil pri Milanovičevi pravdi. Torej dobro, ti imaš šestdeset, a jaz štirideset cekinov, to je skupaj sto. Za ostalo pa si ne beli las, to je moja skrb“.

Na to sta pričela, dasi nikogar ni bilo v sobi, šepetati komaj slišljivo, kakor bi ju stene utegnile izdati. Biti je morala grozna tajnost, pred katero sta se tresla oba. Kajti sodnik je vzkliknil sredi razgovora: „Pope, to tudi še!“

„Vse, vse storim za te“, je odvrnil pop ter nežno objel prijatelja. Sodnik pa mu je goreče poljubil roko. To ni bila samo prazna navideznost, marveč odkritosrčen izraz največje hvaležnosti.

„Torej nocoj?“ je vprašal potem sodnik.

„Nocoj, ko se znoči, se dobiva v krčmi. Drugo poskrbim jaz. Sedaj pa z Bogom!“

„Na srečno svidenje!“

Ko sta šla skozi gostilniško sobo, so ju kmetje gledali strme, češ, kaj se godi s sodnikom in popom? Oba sta bila videti bleda in pebita; sodnik se nikomur ni upal pogledati v obraz, pop pa je starcu, ki ga je prosil blagoslova, odgovoril zmešano: „Čemu ti bode moj blagoslov?“

Starec je gledal za njim, majal z glavo ter rekel:

štveno glasilo je že mnogo pisalo o tem vprašanju. Ker pa je tudi takih, ki ne čitajo časopisov, in ker se je bati, da bi bili le-ti v kaki zmoti, treba vendar, da tudi danes podamo nekoliko pojasnil o tem važnem vprašanju.

Sedaj pa prosim g. dra. Gregorina, da prične se svojimi pojasnili o resoluciji za osnutje okrajnega glavarstva.

Odzvavši se temu pozivu, je g. dr. Gustav Gregorin pojasnil to vprašanje, temeljito, poljudno in vsakemu umevno. V svoj govor je vpletal praktičnih vzgledov in dokazov, kako občinska oblast skrbi za okoličane. Nekateri njegovi dokazi so bili uprav drastični, tako, da so jim frenetično pritrdjevali zborovalci.

Rekel je n. pr.: Gospoda se hvalijo s tem, da so lepo priredili to ali eno cesto. Res so jo. Ali katere ceste so to? To so le tiste ceste, po katerih se najraje vezijo oni, mestna gospoda! (Ploskanje! Klici: Tako je!) Dotične ceste torej niso priredili iz ozirov do vas, ampak za svoje lastne ugodnosti! (Opetovano ploskanje.) Tako je tudi se svetiljkami. Ako postavijo kje kako svetiljko, ne gledajo na to, kako bi bilo bolje za vas, ampak, kako bode bolj ugajalo tržaškim gospodem in gospicam, vračajočim se iz okolice v mesto. (Tako je!) Istotake so dobrote, ki vam jih skazujejo z mestno bolnico, katero spravljajo v zvezo z — volilno pravico. (Smeh.) Zakon določa namreč, da nima volilne pravice oni, ki kakor ubožec stalno uživa občinsko oskrbo. Ali kako delajo gospoda? Ako so vam le enkrat poslali zdravnika v hišo ali so vam dali dve kapljici Ricinovega olja (Hrupna veselost.), že vam jemljejo volilno pravico. Tega ne določa zakon, to je krivično. Taki so torej: na jedni strani vam dajejo malenkosti, na drugi vam za te malenkosti jemljejo najsvetejša prava. Volilno pravo je jedne najvišinejih državljskih pravic.

Govornik je omenjal, ka o postopa mestni magistrat s prošnje radi nagrobnega spomenika pokojnemu Dragotinu Martelancu. (Klici: Slava njegovemu spominu!) Mestna oblast je prepovedala, da se ne sme postaviti spomenik. A ker

„Resnico govoriš, pop! Dolgo časa je nedostajalo blagoslova tej deželi“.

V.

Popoldne je bilo. Zaradi neznozne vročine so razmaknili slamnate strehe nad kočami, tako, da je hladni veter vlekel preko tramovja. Ker se niso mogle drugače hladiti, so se ovce zgrnile v čredo ter položile glave druga na drugo, tako, da so si med seboj delale senco. Po čespljevih vrtilih so pohajali kmetje, puš iz kratkih pip in tam pa tam pogleduje za oblaki. Nekateri, ki so bili pretudni, so že legli spat. Celó psi niso več lajali, ampak mirno ležali za kuhinjo.

Vse je bilo tiho, ni bilo čuti ne pesmi, ne piščalke, ne pevajoče ptice. Le v hiši Stojadina Delimiroviča se je slišal hud razgovor. Stara Mitra se je, kakor se je slišalo, jokaje protivila nasvetu, katerega je Stojan živo zagovarjal s hripavim glasom.

„Mora biti“, je trdil bijé s pestmi po mizi. „Mislim, da sem v tej hiši jaz pospodar. Kdo se mi bode ustavljal?“

„Čuj vendar, dete ga kratko malo ne mara“.

„Mora, mora! Jaz jej to velevam!“

(Pride še.)

PODLISTEK

Krivoseška gostilna.

16

Srbski pisal Gjure Jakšić; preložil A. B.

Sreca sicer ni imel nobeden, a vse drugo bi bila z veseljem dala drug za drugega. To se vidi nenavadno, a se vendar da razlagati to naravno. Vse njiju življenje, minolost, sedanjost, se je vrstilo v jedno samo. Če je bilo treba prevariti prostaka, zasejati razpor in nenravnost med članove obitelji, nedolžnemu prisoditi batino — vse to sta zvršila skupno, skupno skušala svoje samevoljnosti opravičiti z zakonitostjo; „ne midva, ne, zakon tako hoče“, imela sta navado reči in pop je razdražencu našteval najgroznejše paragrafe. Bila sta pa tudi skupno orodje za lopovščine višjih, ogleduha okrožnega načelnika, ovaduha okrajnega predstojnika. Tako bi bila zanjka, v kateri je sedaj visel sodnik, brez popa le polovica vrvi.

Popu se je razjasnilo čelo. Gotovo mu je prišlo na misel kaj porabnega.

„Koliko imaš gotovine?“ je vprašal sodnika.

„Komaj šestdeset cekinov! Ostanek od skupila za tisti par volov, ki sem ga prodal Švabi na požarevškem sejmu“.

je predsednik društva „Adrija“ — z ozirom na to, da mu je neki viši uradnik zatrdil, da se postavljenje spomenika mora dovoliti — vendar dal postaviti spomenik, naložila mu je mestna oblast 50 gl. globe. (Šum po dvorani.) Rekurz je vrnila mestna oblast z motivacijo, da se ne more rešiti, ker je sestavljen v jeziku, ki ni uradni jezik magistrata! Vidite torej, da niti imenovati nečajo vašega jezika! In zakaj? Nasprotni so vam le zato, ker ste — Slovenci! Vsaki privandranec od onkraj morja jim je ljubši, nego vi domačini. (Pritrjevanje.) Sitnosti vam delajo, kjer morejo. Zato pa bi bilo le dobro, da se magistratu odvzame ona moč, v kolikor mogoče. Kolikor manje moči imajo oni, toliko več moči boste imeli vi!

Pomislite le na ljudsko štetje. To je jako važna stvar. Vi veste, kako so postopali, kako so umetno ustvarjali Italijane in v isti meri manjšali število Slovencev. Porače kdo morda: kaj dé to, naj le imajo svoje Italijane na mrtvem papirju, v resnici pa sme vendar-le mi tu. To je že res. Ali na Dunaju gledajo ravno na mrtev papir, kadar ukrepajo o naših zahtevah. Ako nas vidijo le malo zapisanih, potem si mislijo: Čemu se ujedajo ti Slovenci, saj jih nič ni!

Pomislite na volitve. Ali ste še videli kedaj slovenski edikt o volitvah? Ako bi imela vlada stvar v rokah, bi bilo drugače.

Kar se dostaje skrbi za javni mir in red, je vlada že odvzela deloma moč magistratu. To je znak, da niti vlada nima preveč zaupanja do te oblasti. Nadejati se je, da mu skoro odvzame popolnoma to stroko uprave.

Kričeče je postopanje magistrata o podeljevanju obrtnih dovoljenj, o nadzoru obrti, o kaznovanju v obrtnih stvareh. V vseh teh stvareh odloča na magistratu politično mišljenje dotičnikov. A tu treba pomisliti še posebno, da to oblast vrši magistrat v imenu države, da torej zlorablja moč, ki mu jo je dala država. Prav je, nadzorovanje bodi strogo, ali bodi za vse jednako!

Jednako zanemarjena je okolica v zemljiško-kulturnih stvareh. Gospodje v mestu menda niti ne vedo, da žive po okolici kmetje. (Smeh in pritrjevanje.) Ona poznajo v okolici le tlačane, katerim je ubogati in slušati, a ne poznajo poljedelcev, katerim treba pomagati. To je gola resnica: za kmetijstvo se čisto nič ne stori v naši okolici.

Poniževalno je za vas, kakor postopa magistrat v stvareh vojaščine. Plačevati moramo davek v krvi, kakor Italijani (Klici: Še več!) — da, razmerno še več! Kajti naši fantje so zdravi, dočim so mestni mladeniči slabotni in pokvarjeni. (Tako je!) Vendar tudi v tem pogledu, kjer gre za najdragocenejši davek, nismo enakopravni z Italijani, še o plačevanju tega davka morajo vaši mladeniči govoriti italijanski. (Šum po dvorani.)

Iztirjevanje davkov je že odvzela vlada mestni oblasti. Ako bi bila imela zaupanje do te oblasti, gotovo ne bi bila storila tega. A kakor je odvzela to, tako odvzame lahko tudi druge posledice prenesenega delokroga. Mi smemo zahtevati to, kajti, kar ni tu na korist našemu narodu, to tudi ni na korist naši državi. Kričeče je postopanje magistrata o političkih prestopkih. Naše ljudi kaznujejo za vsako malenkost. Tu uganja magistrat politiko z močjo, ki jo je prejel od države. To postopanje je v navskrižju z našimi in državnimi koristmi.

Italijanom ni všeč, da sklicujemo te shode. In ker jim ni všeč, pa žugajo. Teda: ako boste zložni, vam ne morejo ničesar. Drugače bode, ako se med vami oglašé izdajalci. Vi ste na teh tleh doma že stoletja, vi imate tu svoja prirojena prava, in ako boste vi zaresno hoteli, hotele bodo tudi državne oblasti. Dne 19. m. m. je pisal „Piccolo“, da mi sleparimo ljudstvo. Mi da bi hoteli slepariti vas, ki smo vaše krvi! Mi, ki se oklepamo z vsem srcem te vaše zemlje! Mi da vas sleparimo, a ne oni, ki škilijo neprestano tja v Italijo, katerih srce ni tu, ampak onkraj morja?! Tudi slepec lahko sodi tu, kdo je prijatelj tej zemlji in vam!

Plašijo vas, da vas hočemo odcepiti od mesta. To ni res, da-si bi bilo morda želeti tega v gospodarskem pogledu. Ali za to ne gre sedaj. Za sedaj zahtevamo le boljšega gospodarja, ali, kakor je na Opčinah rekel gosp. državni poslanec

Ivan vitez N a b e r g o j (Živio-klici), da magistrat dobi pametnega kuratorja. Nekoliko kuratele ne bi škodovalo (Hrupna veselost.), celo zdravo bi bilo. Poglejmo le na Dunaj, v Prago! Tudi tam imajo predmestja okrajna glavarstva, dasi so tesneje združena z mestom, nego naša okolica s Trstom. Priporočam vam torej, da vsprejmete resolucijo, ki se vam prečita.

Ako se pridružite tudi vi ostali okolici, potem se smemo nadejati, da nas vlada usliši. (Burna pohvala in klici: Hočemo, vsi jednoglasno!)

Na to se je soglasno vsprejela nastopna resolucija:

Javni shod IV. okraja tržaške okolice na Greti 13. dec. t. l., smatra sedanje upravne razmere v tržaški okolici neznosnimi in škodljivimi, toliko tržaški okolici, kolikor državnim interesom in zato prosijo okoličani, zbrani na tem shodu, kakor avstrijski državljani, da blagovoli visoka c. kr. vlada odvzeti slavnemu mestnemu magistratu tržškemu posele prenesenega ali izročnega delokroga glede okolice in ustanoviti posebno c. kr. okrajno glavarstvo za isto.

(Pride še.)

Za narodno enakopravnost.

(Dalje.)

Poslanec dr. Gregorec je nadaljeval:

Jaz pravim, glavna krivda, da se pri nas Slovincih ni izvršil §. 19, zadevije nemško-liberalno stranko, ministerstva, ki so se čutila odvisna od nje in pa birokracijo, katero so vodila poslednja.

Gospôda moja! Jaz pravim, da nam ne stoji sovražno nasproti nemško ljudstvo kakor tako, in tudi italijansko ne, ampak le posamične stranke, v nas v prvi vrsti ona stranka, stranka nemškega državnega jezika, supremacije in jedino opravičenega nemštva v vsej Avstriji. Da bi se kazala v luči ali svobodomiselnosti, prav za prav le zato, da bi ščitila nemške manjšine, je ta stranka glasovala člen 19. državnega osnovnega zakona, zapreča pa, da bi se isti upotreboval tudi za Slovane, sosebeno v onih deželah, kjer ona v deželnih zborih gospoduje se svojimi večinami, kakor n. pr. na Koroškem in Štirnem. Tu ne pripoznava nemško-liberalna stranka Slovencev niti kakor pleme, ki ima pravice kakor tako, katere pravice bi se moralno spoštovati, ampak pozna le „individue, govoreče slovenski“, kakor se je zljubilo grofu Wurmbrodu izraziti se v tej visoki zbornici. V deželni odbor, v deželni šolski svet se nikdar ne dopusti slovenski poslanec (Čujta!) in v predzadnji seji deželnega zbora štirškega so bili naši poslanci moralno prisiljeni, da so izstopili iz istega. Nove volitve niso provzročile nikake spremembe, ampak so zopet dovedle v deželni zbor stare intransigentno večino.

Da-li naši poslanci zopet vstopijo v deželni zbor, o tem niso do danes storili še nikakega obveznega sklepa. O tem, kakor se postopa se Slovinci v deželnih zborih v Poreču, v Trstu in v Gorici, je bilo čuti že raznih pritožeb v tej visoki zbornici, toda pomoči jim ni bilo nikake. Zakaj vendar ne? Kdo zakrivlja to? To zakrivlja ravno avstrijska birokracija, ki tu noče poseči vmes, gori do namestnikov in izvestnih resortnih ministrov.

Na ta način prihajam do drugega glavnega vzroka, ki je zaprečil, da se v nas Slovincih ni izvel člen 19. drž. osnovnega zakona.

Stan uradnikov je v nas skoro izključno nemški, v Primorski italijanski. Kar se dostaje njega političnega mišljenja, stoji pa isti skoro brez izjeme istetako v taboru nam sovražnem. Nemško-liberalna stranka je namreč izborna umela to, da je vsikdar vsa najvažnejša mesta birokracije popljujevala se svojimi strankarskimi semišljeniki. Iz tega pa je sledilo za nas Slovence največjih neprijetnosti, krivic in sovražnostij, in sicer v trojnem pogledu.

Pred vsem tožimo na tem, da naši ljudje le po redko, težko ali celo ne dobijo mesta v svoji domovini, to je okolnost, katero je celo dr. Menger nedavno pripoznal kakor nedopustno, ko je rekel: Glavni postulat vsacega naroda mora biti ta, da njega sinovi niso izključeni od delovanja na sodiščih in v upravi. No, naše sinove je smatrati blizu kakor izključene. Ako se kateri slovenski jurist prijavi v državno službo, se čisto niti ne

vsprejme, ne dobi adjutuma. Prejšnji namestnik v Gradcu, baron Kübeck, je rekel nekemu prosilcu: Pojte, jaz ne potrebujem Slovencev! (Čujta! Čujta!) In če se je vendar kateri Slovenec posvetil javni službi, pa ne napreduje in se čisto zapostavlja na najbolj žaljiv način. Jaz opažujem že nad 30 let javno življenje v nas, in sem v tej dolgi dobi naletel na mnoge slovenske sodne sluga, pisarje-dnevničarje, sosebeno slovenske sekretorje, ali slovenskega okrajnega glavarja, ki bi bil še pri življenju, še nisem videl. Meni sta znana le dva okrajna komisarja slovenske narodnosti, ki sta bila promaknjena v okrajna glavarja. Toda le jeden njiju je bil nastavljen na slovenskem teritoriju, drugi je moral v čisto nemško okrajno glavarstvo na Koroškem.

Teško da bi se motil, ako trdim, da v slovenskem delu Koroške in Štirke sedaj ni niti jednega okrajnega glavarja in težko tudi kateri okrajni komisar. In tu biva vendar ukupno nad pol milijona Slovencev. Tako postopanje od strani državne uprave je globoko žaljivo za nas.

Sedaj hočem navesti jeden slučaj najbolj žaljivega zapostavljenja nekega slovenskega uradnika.

V nekem malem mestu južne Štajerske je bila razpisana služba poštnega upravitelja, za katero mesto sta prosila dva poštna kontrolorja, nameščena v jednom in istem uradu. Stareji in bolje kvalifikovani opravlja že dlje časa službo VIII. čina, je torej nadrejen mlajšemu. Vendar se je preskočil stareji, bolje kvalifikovani kontrolor na korist mlajšemu v jednom in istem uradu.

Taki slučaj se dogajajo, žal, pogosto in po-ojstrujejo le narodni prepir. K tej grajani okolnosti se pridružuje še druga, da namreč večinoma tuji uradniki niso zmožni našega slovenskega jezika; oni ne razumejo nas, a mi ne moremo občevati z njimi v našem materinem jeziku. V resnici je jako malo uradnikov vseh kategorij, tudi profesorjev, ki bi bili popolnoma večji slovenskemu jeziku v govoru in pismu, večinoma poznajo ta jezik le nezadostno, mnogi pa prav nič.

Jaz sem letos sklical več javnih shodov, h katerim so došli okrajni komisarji; na jeden shod je prišel neki mladi grof, na drugi neki stari grof (Veslost), a nabeđen ujiju ni razumel ni besedice slovenski. (Čujta!)

Poznam sodnega uradnika, ki mora imeti v rokah Janežičev slovar, da se mora sporazumeti se slovenskimi strankami. (Čujta! Čujta!)

Latinski pregovor pravi: „Ignoti nulla cupido“, to se pravi: Česar človek ne razume, tega ne spoštuje. Tako se godi našim uradnikom, ki ne razumejo našega jezika; oni ne spoštujejo istega, ga zaničujejo celo in se dadó zavajati do same sovražnosti nasproti narodu slovenskemu.

Zopet hočem navesti vzgledov. V najjužnejem mestu Štirke je kupil nedavno neki Slovenec hišo, v katerem se je 12 let opravljal gostilniška obrt. Novi posestnik je hotel imeti koncesijo na svoje ime, toda čisto nemški okrajni glavar v čisto slovenskem okraju mu je odrekel koncesijo. (Čujta!) Potem je vzel posestnik najemuika, ki je že imel koncesijo; isti je došel k okrajnemu glavarju, da bi prepisal koncesijo na to hišo.

Okrajni glavar pa je rekel od besede do besede: „Vi hočete torej biti navideznik tega slovenskega pivovarja? (Čujta! Čujta!) Zastavljam vam svojo besedo, da tam se ne bode izvrševal gostilniški obrt, dokler bodem jaz vodil ta urad. (Čujta! Čujta!) Vi pa, za svojo osebo, morete prepisati koncesijo na katero-si-bodi hišo v mestu, to se dovoli, le ne na hišo tega slovenskega pivovarja“. (Čujta! Čujta!)

To se pravi z drugimi besedami. Nemški okrajni glavar je tu uradoval strankarski in krivično, le iz srda do Slovencev.

To je slučaj med stoterimi in tisočerimi. Jaz se sklicujem v tem pogledu na mnogoštevilne interpelacije v tej visoki zbornici, ko smo se tožili radi rogoviljenja izvestnih profesorjev, okrajnih glavarjev, sodnih uradnikov itd. kakor nedavno tudi radi norosti okr. glavarja v Celovcu.

(Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 17. decembra 1896.

Državni zbor. Zbornica poslancev je razpravljala včeraj o proračunu ministerstva za deželno brambo. Jako zanimiva so bila izvajanja ministra za deželno brambo, ki je dvobojstvo označil kakor ostalino barbarstva. Mi vsi naj bi se združili v to, da se odpravi ta nespodobnost. Vodstvo vojske ne more želeči, da bi se pobijali med seboj oni, ki so poklicani, da se bore proti sovražniku domovine. Za odpravo dvoboja treba, da zakon in človeška družba sama ščitita razžaljeno čast. — Zbornica je razpravljala na to o nujnem predlogu dr. Laginje radi epidemije v Pulju. Vladni zastopnik je rekel, da vzrok epidemiji je v nečistosti tal in vode. Umrljivost znaša 7%. Vlada je ukrenila vse potrebno. Zbornica je vsprejela nujnost predloga Laginjevega in predlog sam. — Finančni minister je predložil proračunski provizorij za mesec januar l. 1897.

Za jugoslovanski klub. Poluoficijozne „Male Novine“ v Belemgradu pišejo o tem predmetu: „Idea zasnutja parlamentarnega kluba jugoslovanskega je najsrečnejša in patrijotična, in jo moramo odbravati iz vsega srca. Odkrito in bratovsko simpatijo sledimo mi gibanju naših sobratov hrvatsko-slovenskih v Cislitvaniji, in zato smo velikim veseljem vsprejeli vest o združenju njih zastopnikov v parlamentu dunajskem v poseben klub. Resitev Jugoslovancev Avstrije je jedino le v njih slogi in v bratovski ljubezni; zato zasluži vseh naših simpatij in najširše podpore vse ono, kar dovaja do tega smotra.“

Iz citatov, ki smo jih priobčili do sedaj o ideji jugoslovanskega kluba, so se lahko uverili naši čitatelji, da je to ideja najpriskrčnejše pozdravila vsa slovanska javnost. Slovanska in hrvatska, češka in srbska glasila soglašajo popolnoma v prepričanju o potrebi take parlamentarne skupine. Da, še več: vsa ta glasila so povdarjala kakor jeden glas, da jedino le v takem jedinstvenem klubu je rešitev Jugoslovancev, da le po takem klubu dobimo jamstvo za uspešno delo za narodno bodočnost našo. Ne treba posebne bistroumnosti, ampak treba le zdravega razuma, nekoliko razsodnosti in kriterija ter nekoliko slovenskega patrijotizma, da se oklenemo uverjenja, da razcepjenosti ne dosežemo ničesar in da trebamo zložitosti in jedinstva za vse slučaje: bodisi da se odnošaji obrnejo toliko na bolje, da nam ne bode trebalo tirati opozicije proti vladi, bodisi da nas zistem prišli v nadaljnjo opozicijo. Ako smo v dobrih odnošajih do vlade, to je, ako nas vlada šteje med svoje prijatelje, potem mora želeči že ona sama, da smo močni, a močni smo le, ako smo jedini; ako smo v navskrižju z vlado, ako smo torej prisiljeni boriti se proti drugorodcem in proti vladnemu aparatu, potem pa je še stokrat potrebnejše, da družimo svoje, po nengodnih okoliščinah itak oslabiljene sile. Obračajmo torej stvar kakor hočemo: vsikdar nam se kaže misel osnutja jugoslovanskega kluba kakor rešilna ideja!

Človek bi menil torej, da so se vsa slovanska srca kar brezpogojno oprijela te ideje in da tu ne bode ni klavzul, ni izgovorov, ni načrtov, ki bi se utegnili postaviti na pot tej ideji. Žalostjo v srcu moramo pa povedati, da nam vedno pogosteje prihajajo glasovi iz našega središča in z Dunaja, uverjavajoči nas, da se zlasti naši vodilni krogi niso oprijeli te ideje tisto odkritosrčnostjo in vnemo, kakoršne bi zaslužila toli dobra stvar — demovinska stvar.

Pred par dnevi nam je sporočila oseba, ki ima za seboj dolgo vrsto let dela za blagor naroda, oseba bogata na skušnjah, oseba spoštovana v vseh taborih slovenskih, da se v Ljubljani sanjeje načrti za bodočnost, katere bi morali smatrati kakor slab znak za osnutje jugoslovanskega kluba. Na površje silijo zopet možje, sicer nadarjeni možje, katerih pota pa so bila vsikdar taka, da se je uprav oddahnila vsa nezavisna slovanska javnost, ko so izginili s političnega pozorišča. Ti ljudje silijo zopet na pozorišče in govornice zatrjajo, da že imajo na svoji strani najuplívnejše vodilne kroge. Toda ti ljudje so tudi sila ambiciozni. Ne zadošča jim, da sami posežejo v usodo naroda slovanskega, ampak zahtevajo tudi izdatnih sprememb v sedanjem parlamentarnem zastopu našega naroda. Osebe,

ki jim ne ugajajo, naj se umaknejo, a na mesto istih naj bi stopile ličnosti, ki bi se sukale kakor planeti okolo avtoritete onih, ki so odšli, a napovedujejo svoj zopetni prihod. Ako pa pristavimo sedaj, da poznavalci razmer, oseb in njihovih stremljenj, označujejo te staronove prišlece kakor posebjeno nasprotstvo vsakoršne slovanske vzajemnosti, potem moramo že danes računati z možnostjo, da se ne uresniči ta najiskrenejša želja vsacega pravega rodoljuba slovanskega. Kakor kažejo stvari, dispozicije za osnutje jugoslovanskega kluba niso tako ugodne, kakor se je mislilo v prvi hip. Nekaterniki trdijo celo, — toda mi ne verujemo temu kraj vsega skepticizma svojega — da se je, vsaj od strani nekaterih politikov naših, igrala le frivolna igra z onim komunikéjem, ki je vzdradostil vsa prava rodoljubna srca. Zato da hočejo poslati v zbornico vsaj par tacihi oseb, ki niso podpisale onega komunikéja, ki torej nimajo nikake moralne obveznosti v tem pogledu. Brez soglasja vseh pa mora pasti ideja sama. Taka igra bi bila zares frivolna. — Hučo je, da moramo govoriti tako. Ali stvar je toliko važna, da zahteva skrajno opreznosti. Smatrali smo torej za svojo dolžnost, opozarjati poprej, nego bode prepozno. Ker nimamo v rokah dokazov za to, kar se nam poroča, nismo hoteli navajati ni imen strank ni imen oseb. Ako pa se govornice pokažejo osnovane, potem bomo govorili konkretno in brez vsacega ozira. Zamera gori, zamera dol — tržaški „rogovileži“ smo že taki!

Italijanska zbornica poslancev je v svoji poslednji seji odobrila trgovinsko pogodbo Italije s Tunisom. — Na dotično vprašanje je izjavil minister za zunanje stvari, da ni res, da je Rusija zasedla neko točko ob Rdečem morju, ki je že zasedena po Italiji. Neka ruska vojna ladija je izkrcala nekaj mož v namen poizvedovanj, čim pa so doznali, da je dotična zemlja pod pokroviteljstvom Italije, ukrcali so se zopet.

Različne vesti.

Nj. Vel. cesarica Elizabeta odpeljala se je danes iz Biarritza v Cap S. Martin.

Za „Božičnice“ so darovali nadalje: Gč. A. Reichmann 4 Kr. g. L. Sarežin, posestnik 6 Kr. g. M. Bavcon posestnik 4 Kr. g. A. Bitenc 4 Kr. g. Tomažič nadkomisar 4 Kr. ga. Kosovel 2 Kr. g. Varto 4 Kr. ga. Abram 10 Kr. ga. Dekleva 4 Kr. g. Slavik iz Celja 4 Kr.

Kmetijska in vrtnarska družba za Trst in okolico bodo imela v nedeljo 20. t. m. shod na Proseku v restavraciji g. Lukše. Začetek po blagoslovu ob 3½ pop. Odbor.

Odbita prošnja veteranom. Z Dunaja poročajo: Zaveza društev vojaških veteranov obrnila se je bila do ministerskega predsednika grofa Badenija s prošnjo, naj bi izposloval od Nj. Vel. cesarja dovoljenje, da smejo veterani nositi na prsih cesarsko krono. Ta prošnja jim je bila odbita.

Izkaz darov, danih društvu o priliki velikega koncerta „Slovanskega pevškega društva“ v Trstu dne 13. t. m.: Turk Josip 2 gld., Vatovec Ivan Marija 2 gld., Pretner dr. Matej 1 gld., Jakič Anton 1 gld., Abram dr. Josip 1 gld., dr. Treo 50 nvč., dr. Pertot 50 nvč., Kušcer 50 nvč. in Perhanc 40. nvč. Skupaj 8 gld. 90 nvč. Odbor se ujudno zahvaljuje darovalcem.

Nesreča ali zločin?! Iz sv. Križa nam pišejo danes: Roka se mi trese, gospod urednik! Naša vas je včeraj in danes v neopisnem razburjenju. Žalost pretresa srca vsem, kamor se ozreš, jadikovanje in jok.

Povod temu je nastopni: Včeraj ob zori so se podali na ribji lov: Josip Guštin po dom. Smoč, Anton Verginela po dom. Mojstrato, Josip Bezin po dom. Zelenc, Janez Sedmak po dom. Ungarež. Zadnji trije so oženjeni in glavarji družin.

Ob ½11 uri so ljudje še videli njih barko, potem ni bilo več sledu o njih, pač pa so ljudje čuli, kako so laški ribiči popoldne neprenehoma trobili na rogove. To se je čudno zdelo domačinom, ker ni bilo megle, a oni rogovi služijo le v dobi megle.

Kasneje pa je neki italijanski ribič ujel blizo Devina v svojo mrežo — mrtvo človeško truplo. Bila je — Guštinova. O ostalih treh in o barki ni sledu do tega hipa. Parnika pomorske vlade „Audax“ in „Pelagosa“ iščeta one tri.

Vsled tega dogodka je v naši vasi tako razburjenje, kakor ga menda še ni bilo nikdar! Ljudje si delajo razne kombinacije, sosebno z ozirom na prepire, ki so se dogodili nedavno v Grljanu z italijanskimi ribiči in pa posebaio še na okolnost, da ni bilo takega vetra, da bi bil mogel provzročiti nesrečo.

Jaz si ne upam izreči nikake sodbe, nadejam pa se, da oblasti store vse potrebno, da se pojasni: ali se je dogodila nesreča ali zločin? Tako pojasnilo je neizogibno potrebno, kajti žalost je splošna, neopisna, ker prav ti 4 možje so bili med najpriljubljenejšimi in najmirnejšimi v vasi. Ko dozvem nadaljnjih podrobnosti, vam sporočim takoj.

„Monte Carlo“ v Zadru. Te dni se je dogodil v Zadru žalosten slučaj: spoštovani uradnik in dobri domačin Fabijanič šel je na pokopališče in se ustrelil. Uzrok temu samomoru je nesrečna hazardna igra, zaradi katere je že nad tisoče ljudi prišlo v nekolikih urah od priličnega blagostanja — na siromaštvo in zabredlo v dolgove.

Dete z dvema glavama. Dne 7. t. m. rodila je seljakinja Magda Terzič iz Letine, občine sunjske, otroka možkega spola, ki je imel dve glavi. Ostalo telo bilo je razvito tolikanj normalno, da so otroka še smeli krstiti. Ta otrok pa je umrl še istega dne. Truplo tega novorojenca bilo je, kakor rečeno, prilično normalno, toda glavi bili sti zrasli tako, kakor da bi n. pr. sestavil dve po polu glavi (en fače, lice spredaj in lice zadaj) skupaj na jednem vratu. Sprednja polovica je bila razvita povsem normalno, dočim je bila druga, nazaj obrnjena, nekoliko slabo razvita in mrtva.

Zgodaj sta pričela! V ogerski občini Petroc sprla sta se dva 13letna dečaka zaradi — nekega dekleta. Papir je končal s tem, da je mlajši zabodel starejšega nožem ter je ranjeni kmalu zatem izdahnul svojo dušo.

Zopet izseljenci v Brazilijo. Raznim trmastim ljudem ne pomagajo ne dobri nasveti, ne propovedi, ne vzgledi; oni kar silom drvé v svojo nesrečo. Kljub temu, da se je že toliko govorilo in pisalo v svaritev pred izselitvijo v Brazilijo, vendar vse to ni pomagalo. Minolo nedeljo prepeljalo se je zopet 850 izseljencev iz Hrvatske, Kranjske in Ogerske preko avstrijsko-italijanske meje v Genovo. Preko 200 teh nesrečnih zasleplencev pridržale so oblasti na Reki, ker niso imeli voznihi listkov. Agent za izseljevanje je bajé pravil v Korminu, da je sklenil z glavno agencijo braziljsko pogodbo, glasom katere mora preskrbeti 15.000 (!) izseljencev za Brazilijo. Umevno je, da ta nepoštenjakovič mami ljudi na vse mčne načine, samo da jih pregovori in da dobi svojo provizijo!

O istem predmetu piše „Obzor“: Dne 11. t. m. dospelo je zvečer z vlakom iz Broda v Zagreb 16 rodbin, ki so šteje 72 členov. Namen jim je bil odpotovati preko Genove v Brazilijo. Ker pa ti ljudje niso imeli predpisanihi potnih listov in ker je bilo med njimi tudi takih, ki so še podvrženi vojaški obveznosti, zaustavilo jih je mestno redarstvo in jih odposlalo na lednjega dne nazaj v njih pristojno občino. Na žalost se je konstatovalo, da so ti nesrečneži vsi došli na beraško palico, ker so bili brezmiselnost in na pol zastonj poprodali svoja zemljišča in posestva, kajti poslušali so brezvestne agente, ki so jim obetali brezplačno vožnjo do Brazilije, kjer da vsak dobi zemljišča, kolikor mu je drago in si ga poželi. (!)

Bogati berači. V raznih velikih mestih živé obogateli berači, ki pa vendar prosjačijo še nadalje ali iz navade, ali v zabavo, ali pa iz ljubezni do „dela“. Tako je nedavno prosjačil berač v Parizu, ki je običajno stal pred krasno, šest nadstropij visoko palačo. Po smrti tega „berača“ se je pokazalo, da je bila dotična palača njegova neomejena last! Temu sličnega bogatina-berača imajo sedaj v Londonu. Ta mož je v raznih okrajih orjaškega mesta znaa pod imenom „slepec na mostu Waterloo“. Ta „slepec“ si je nabral lepega premoženja in zatorej želi iti „v pokoj“, ter odstopiti svoje zlato mesto za dobro plačilo kateremu drugemu „beraču“. Ta mož more namreč dokazati, koliko prinaša beračenje na mostu, kajti vestno si je beležil svoje dohodke slehernega dne. Čuden „slepec“, kaj ne? Nadalje se govori, da nameruje uvrstiti v razne londonske časopise ta-le oglas:

